

ANDRE MADALEN ENAMORATUA

(Gizon-andre arteko amorioaren gaineko ipui lotsagarria)

Begira nun dagoen Andre Madalen Arnotegiko. Hor dator, Are-naletik, udaberriko arratsalde eder honetan, lore usain gozokoa, ai, enada berantkorra, hegoi-alde ezin-allega batera deseatua, neskaten artean, futbolearen egiten duten mutikoen artean, San Nikolaseko herlojuan bostak entzuten diren artean, bai Alfontso laguna, hor dator andrea, andre galanta eta dotorea, bere makilatxuarekin, eztaidin errukaria lurrera eror, 1953 urtean gertatu zitzaion bezala, eta orduan La Lagunako eskalleretan bezala, eztakion anka bat apur.

Andre Madalenek bere amorioa daduka, bere bihotz gaztean grina eder batek, sentimentu ezin-amata batek diraki. Eztio inori inporta haren aurpegiak pergaminoaren zimeltasuna daukanak, haren bihotza gaztea eta ilusioduna baldin bada; eztio ajola ezergatik ere haren begian bista laburra dagoenak, haren anka flakoak eta zurrnak direnak, gerri-hezurra hirutan apurtu zaionak, baldin haren arima 17 urteko neskatxa batena bada. Andreak ere, 17 urte ditu, baina aldrebes, zazpia aurrean eta bata atzean.

Amorioduna da, eta diruduna. Bizkaiko Bankuan deposito ederra dauka azio-paperetan, lau miloi baino goragokoa, paper onean, Labe Haundiak eta Iberdueroak, miloi bat eta erdi harri preziatuetan (hor daramazki, lepotik zintzilizka, diamanteak eta brillanteak: gezurra dirudi, hola karrikatik ibiltearen bildur eztenak), Errekaldeberrin etxe-bloke 120 bizitegiko bat, oraingo jada erdi-saldua, hamar txabola Uretamendin eta hamaika Ollarganen, denak alokatuak (19.000 guztiz hileria), Bilboko Urkixoko Alamedan pisu bat negurako eta Lekeition txalet bat udarako. Egia da haren amak etzuela batere diru ukan mundu honetatik alde egin zuenean, eta gure andrea bizitzatik bidea hasi zuenean, arratoiak baino pobregoa zen. Hura aita ez-ezaguna-

ren eta ama sobera-ezagunaren alaba zen, eta gainera etzuen ukatzen, edonori aitortzen zion, lotsa gabe, ahalke gabe, entzun nahi izaten zuen edonori, nola hasi zen dirua pilatzen haren negoziuekin, haren etxeekin (hospe txarreko etxeekin). "Ezta lotsatzeko. Nik eztiot inori ezer lapurtu. Hor daude konde eta markes hoek, beren minekin eta bankuekin. Haiiek baino haltuago eta gorago daramaket nik burua. Erosi eta diru onean pagatu egin dut. Saldu baino lehen gauza erakutsi diot merkatariari, eta honek prezio gertua pagatzen zuela zekien. Eztut nik inor engañatu. Ze kulpa daukat habildade haundia eduki baldin badut negozioetarako? Negozioetan eztago moralidaderik. Business is business." (Beste ingles hitzik etzekien gure andreak.)

Hala ziharduen gure atsoño errukariak.

Entenitu duzu, Alfontso? Nolakoa zen gure andrea? Eztut pentsatzen inork esanen duenik gauzak ezitudala argi eta garbi esplikatzeko.

Andre Madalenek bere prenda zedukan, bere amorio maitagarria. 30 urteko gizon edukatu bat. Harekin dago esposatua. Igaz ezkondu ziren. Bueno, ezkondu ez, esposatu bakarrik, zerren Andre Madalenek daukan edadearekin, gorputza eztago indar haundirik egiteko. Ezagutu zuen Orduñara joan zen behin, hango zezen-plaza zaharrean, zekorrek korritzen ziren artean: Toreadorea plaza erdi-erdian zegoen, lurrean belaubiko, zerura begira, kapa gorria inguruan harea gainean hedaturik, musika-bandak klarinetetan eta atabaletan pasodoble ikaragarri bat jotzen zuen bitartean, eta mono-sabio batek (holako gauzak pasatzen dira herrietako —barka zazue, badakigu Orduña hiri noblea dela— zezen-plazetan) torileko atea zabaldu zuen, abere itsu, adardun eta basatiak arratsaldeko argi bizira irten zuen, ezer ikusi gabe, korrikaldi zoro batean, eta toreadoreak (lila eta urrea) kapa astindu zuen airean, 17 urteko atso bati eta 71 urteko neskatxa bati aldarri eragin zion azioa. Eta Andre Madalen orduan bertan enamoratu zen. Toreadorea asko gustatu zen andre zahar dotorearekin, eskuan zeramazkien eleztunekin, eta tratua zarratu zenean, are gehiago 25.000 pesetako errentarekin, esposak gastuetarako seinalatu ziona.

Esanen didazu, Alfontso laguna, estomagu galanta eduki behar zuela gizonak, baina ongi konsideraturik diru gutxiago (askozaz gutxiago) irabazten dute Santurtziko kaian langileek, trabailu mila bider astunago batekin. Esanen didazu 71 urteko andre bat 100 eta gehiago bete arte bizi litekeela, eta ordurako 60 urteko agure bat izanen zela toreadorea, baina hortzaz etzen hura arduratu, Koriatik Undurragara etorri zenean bere emazte bat abandonatu zuelako, eta zekor-plazetera irtetearren Zadorrako Txikittoa birrizena hartu zenean, bere bigarrena ere Zeanurin.

Andre Madalenek asko maitatzen du gizonaren usain garbia, ar-kondara zurietako almidoia, kajoietan ingles oihal onarekin sartzen den alkanforea, kolore bizietako gorbatak, eta gizon-esku bortitz bat urrezko eleztun errubidun batekin. Behar du bere usurako senar bat, naiz eta beste obligaziorik eztaukan hamarretatik hamabietarano main-direak eta burrukoa berotzea baizik, naiz eta geroago (biharamuneko gaueko hamarrak arte) edonora joan litekeen, naiz eta edozer gauza egin lezakeen, maitaleak mantendu ez-ezik.

Orain hor geratu da, Dindirriko dantzariak Zuberoako maskara-dak eta pastoralak nahasten dutelako, kiosko-aurreko zuleriaren gainean. Kebedoak imini ditu sudurraren gainean, eta halare eztu ikusten nor den enñenaria eta nor katua. Nola ikusiko du Almiranteko leihotik nola dagoen haren toreadorea hemen-itxadoten-deutsuteko andre ile-beilegi batekin, bazkal-ondoko kafea eta beneditanoa hartzen? Ai ene, ikusiko balu, nolako jelsiak, nolako hamorruak eta aiherrak astinduko lukeen bere bihotz zaharra! Hau delako tratua: kometitu, ohea berotu, eta ometitu, maitalea eduki.

Baina andreak badaki zerbait. Aste honetan lau bider deitu dute telefonoz bere gizonagatik, beti kanpoan zegoen orduan. Eta susmo txar bat dauka, maitale batekin dagoela senarra har-emanetan. Eta badauka andreak bere tranpa preparaturik. Bazkal-orduan deitu duelako gaur ere maitaletzakoak, toreadorearen zai egonen dela eguerdiko ordu batetan Gau-eta-Eguneko kafeteria batean. Andre Madalenek dena konpondu du neskame batekin: honek senarra gazteatuko du, eta estroposo haundirik presentatzen ezpaldinbada, dena jakinen da, hileko errenta erretiratuko dio, eta behar bada hauzia iminiko dio, adulterioa izanik kausa.

Eta badakizu zer gertatuko den? Nik esanen dizut, Alfontso, zerbaiterako baitaukat nire ipuietan kreatoraren eskubidea. Polizia batekin presentauko da Madalen kafeterian, eta han pare hori ikusiko du, barra-ondoan, baina hirugarren lagun batekin. Senarrak, bere andrea ikusiko duenean, beste biak bere arreba-kuinatuak bezala presentatuko dizkio, paperak aterako dira, guztiak faltsoak, alegia, baina gure andrea enganatzeko modukoak. Orduan koinata biak zaharragoaren etxera joanen dira elkarrekin, eta kuinatu faltsoak, zekortoreadoreak eta beste bospasei lagunek figliata bat preparatuko dute Mirafloreseko ostatuño batean.

Asko barre egingen dute, zeregina hasi baino lehen, ura berotuko duen artean. Toreadoreak esanen du:

“Ai, ene andrea, ene andre zikoitza eta zimela, hainbeste bizio, bidegabe eta grina itsusi ikusi du gizonen artean, ezen etzuen imajinatzen munduan gu bezalako, Wilde eta Gide bezalako gizonik dagoenik, andreakatik arduratzen ezten gizonik. Bihar bestela pentsatuko

du. Eta... Nola bataiatuko dugu haurra? Ni Korian jaioa naiz, eta oso kristaua. Eliza Ama Santuak manatzen duen bezala, katoliko edukazio bat eman nahi diot ene erraietako seme maiteari.”

Biharamunean Andre Madalen itzarriko denean, bere diamante eta brillante guztiak desagertuko zaizkio.

Gaxo Andre Madalen, senar eta harri preziatu gabe.

Hau da guztia, laguna; ipuia akabatu da, eta eztidazu esanen nobela baterako naiko gai eztagoela hemen.

GABRIEL ARESTI.

